

بررسی نقش کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی در شهرستان پلدختر

دکتر سجاد؛ بازوند؛ عضو هیات علمی بخش تحقیقات اقتصادی اجتماعی، مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان لرستان، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، لرستان، ایران؛ S.bazvand@areeo.ac.ir

دکتر محمد کریم؛ رئیسی؛ عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور، جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، نیکشهر، سیستان و بلوچستان، ایران؛ pnuraesi@yahoo.com

رضا؛ پیروز؛ بخش تحقیقات اصلاح و تهیه نهال بذر، مرکز تحقیقات، آموزش کشاورزی و منابع طبیعی، لرستان، ایران.

نادر؛ آزادبخت؛ مرکز تحقیقات آموزش کشاورزی و منابع طبیعی لرستان، ایران. سعید؛ اکبری؛ بخش تحقیقات اصلاح و تهیه نهال بذر، مرکز تحقیقات، آموزش کشاورزی و منابع طبیعی، لرستان، ایران.

حامد؛ نظری؛ مرکز تحقیقات، آموزش کشاورزی و منابع طبیعی، لرستان، ایران.

چکیده

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی از نظر روش، به صورت توصیفی-تحلیلی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق خانوارهای روستاهای شهرستان پلدختر است که بر طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ تعداد ۷۳۵۸ خانوار برآورد شده است. نیز، تعداد نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۳۶۵ خانوار انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌های تحقیق علاوه بر اسناد کتابخانه‌ای، پرسشنامه محقق ساخته (با دو بخش مربوط به کسب و کارهای گردشگری و بخش دیگر مربوط به توسعه پایدار روستایی) است که روایی آن از نظر صوری و محتوایی توسط اساتید و متخصصان مورد تایید قرار گرفت. پایایی آن نیز به وسیله آلفای کرونباخ به مقدار ۰/۸۳ محاسبه شده است که نشان دهنده پایایی مناسب می‌باشد. به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چند متغیره و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که وضعیت کسب و کارهای گردشگری در روستاهای شهرستان پلدختر با میانگین ۳/۱۰۶ مطلوب ارزیابی شده است گویه ایجاد بنگاه‌های فروش و بازاریابی محصولات کشاورزی با میانگین ۳/۲۱۲ بیش‌ترین میانگین و گویه ایجاد کارگاه‌های فرآوری محصولات کشاورزی با میانگین ۲/۸۸۹ کم‌ترین میانگین را به خود اختصاص داده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان داد که کسب و کارهای گردشگری با مقدار ضریب بتای ۰/۳۸۷ بر توسعه پایدار روستایی تاثیرگذار است.

واژگان کلیدی: کسب و کار، کسب و کارهای گردشگری، توسعه، توسعه پایدار روستایی، روستاهای شهرستان پلدختر

۱. مقدمه

گردشگری یکی از بخش‌های ضروری است که می‌تواند به ارتقا و حفظ کیفیت زندگی در مناطق روستایی کمک کند. لیو (۲۰۱۹) بر این باور است که: با گردشگری کیفیت زندگی در روستاها ارتقا می‌یابد زیرا جامعه روستایی می‌تواند از فعالیت‌های گردشگری درآمد بیشتری کسب کند. علاوه بر این، توسعه مناطق روستایی به ویژه کیفیت زندگی در قالب کسب و کارهای پایدار در دهکده گردشگری تقویت خواهد شد که ویژگی‌های منحصر به فرد و ارزش افزوده‌ای را برای محصولات و خدمات آنها فراهم می‌کند (Dyah Utami et al, ۲۰۲۳).

گردشگری یک فعالیت چند بعدی و چند وجهی است که به زندگی بسیاری و فعالیت‌های مختلف اقتصادی مربوط می‌شود. گردشگری می‌تواند منافع اقتصادی قابل توجهی را برای کشورهای میزبان از طریق کمک به درآمدهای دولتی و ایجاد فرصت‌های اشتغال و کسب و کار ایجاد کند (میرتقیان رودسری و قریبی، ۲۰۱۹). یکی از کسب و کارهایی که گردشگری می‌تواند ایجاد کند در مناطق روستایی است. کسب و کارهای روستایی مهمترین عنصر اقتصاد روستایی هستند که سبب اشتغالزایی و کاهش بیکاری، افزایش درآمد و افزایش بهره‌وری می‌شوند. در تعریف کسب و کارهای روستایی، سه معیار و پارامتر را می‌توان مدنظر قرار داد: اول اینکه به روستائیان خدمات ارائه دهند، دوم اینکه در منطقه روستایی واقع شده باشند و سوم اینکه به عرضه و فروش خدمات و محصولات روستائیان اعم از مواد غذایی و سایر تولیدات طبیعی، صنایع دستی، فعالیت‌های تفریحی و یا کالاهای محیط‌زیستی بپردازند (ورمزیاری و ایمانی، ۱۳۹۶).

گردشگری و به خصوص کسب و کارهای مربوط به آن نقش اساسی در توسعه پایدار روستاها دارد. باید توجه داشت با روند نزولی وضعیت اقتصاد روستا، جابه جایی و مهاجرت‌های گسترده روستائیان به شهرها، گسترش فقر و بیکاری، عدم امنیت غذایی، قرارگرفتن عمده جمعیت در حاشیه و غیره برنامه ریزی جهت دست یابی به توسعه پایدار روستایی لازم و ضروری است (شایان و همکاران، ۱۴۰۰). موفقیت برنامه‌های توسعه نیازمند شناخت نیازها، توان و ظرفیت گروه‌های هدف، تدوین برنامه ریزی نظام مند و مدیریت دقیق است. به اعتقاد بسیاری از صاحب نظران، از ویژگی‌های برنامه خوب این است که همسو با تأمین نیازهای واقعی مردم باشد. بنابراین، به منظور تدوین زیربنای علمی و منطقی برای سیاستگذاری توسعه، لازم است ارزیابی جامعی از وضعیت موجود توسعه مناطق از نظر شاخص‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی و محیطی انجام شود (کریمی و احمدوند، ۱۳۹۳). طی سه دهه گذشته، مفهوم توسعه پایدار به عنوان چارچوبی برای تبیین و شناخت روند توسعه اقتصادی، اجتماعی و مدیریت منابع طبیعی در سرتاسر جهان مطرح شده که مفهوم پایداری یک پایگاه اندیشه برای تلاش‌های توسعه به منظور برقراری ارتباط بین جوامع انسانی و محیط طبیعی به دلیل آگاهی از وخیم تر شدن شرایط به وجود آورده است (شایان و همکاران، ۱۳۹۷). روستاهای شهرستان پلدختر از ظرفیت‌های بسیار زیادی در زمینه گردشگری برخوردار است که می‌تواند به عنوان محرکی جهت توسعه پایدار روستاهای این منطقه را فراهم آورد. شکل‌گیری کسب و کارهای ناشی از گردشگری در این روستاها در سال‌های اخیر امید آن را می‌دهد که در سال‌های آینده اثرات

بسیار چشمگیری در اشتغال پایدار و توسعه پایدار روستایی از خود نشان دهد. بنابراین با وجود ظرفیت‌های لازم در این زمینه می‌تواند تا اقدامات اساسی و ضروری به منظور بهره‌وری بیشتر از ظرفیت گردشگری روستاهای مورد مطالعه برداشته شود تا گامی موثر در زمینه توسعه پایدار روستایی برداشته شود. هدف این پژوهش بررسی نقش کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی در شهرستان پلدختر است. بنابراین این پژوهش در پی پاسخ به این سوال است که کسب و کارهای گردشگری چه تاثیری در توسعه پایدار روستایی در شهرستان پلدختر داشته است؟

گردشگری تاکنون بزرگترین پتانسیل را برای ایجاد فرصت‌های کارآفرینی و اشتغال فراهم کرده و سبب تأثیر بسیار مثبت آن بر توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها شده است (نظری و صیدایی، ۱۳۹۹). کارآفرینی از محورهای اصلی و اساسی رشد و توسعه در هر کشوری می‌باشد؛ به طوری که آن را موتور توسعه اقتصادی می‌دانند (صفری علی اکبری، ۱۴۰۲). کوون کوچ از جمله محققانی بود که توجه ویژه‌ای بر نقش کارآفرینان گردشگری داشته است. با توجه به یافته‌های وی حضور کارآفرینان گردشگری در یک جامعه به میزان قابل توجهی سرعت و موفقیت توسعه گردشگری را تعیین می‌کند و کارآفرینان شخصیت‌های علی در توسعه گردشگری هستند (ریبیعی مندرج و همکاران، ۱۴۰۱).

موضوع کسب و کار و اشتغال به خصوص کارآفرینی یکی از اصول اصلی و مهم زندگی هر فرد و جامعه ای می‌باشد که در تمامی دوران‌ها و جوامع بشری نقش بسزایی دارد. معیارهای سنتی عملکرد تجاری عموماً مالی هستند و بر سودآوری، فروش، بازار و ارزش تمرکز دارند. با این حال، در تجارت مدرن، اندازه گیری عملکرد مالی برای اهداف تصمیم گیری کافی نیست. شرایط معاصر رقابت جهانی مستلزم سنجش عملکرد غیر مالی (اعتبار، رضایت، کیفیت و غیره) است و برای عملکرد تجاری استفاده می‌شود (Dal, ۲۰۲۲). Bello et al, ۲۰۲۲. اعتقاد عمومی چنین می‌باشد که تنها هدف از کسب و کار یا به عبارتی مهم ترین انگیزه افرادی که به تجارت می‌پردازند یا به عبارتی مهم ترین انگیزه افرادی که کسب و کار را راه اندازی می‌کنند، کسب سود اقتصادی است. در حالی که این درست نیست (موسوی و همکاران، ۱۴۰۰). آرویک معتقد است همانطور که انسان فقط برای غذا خوردن زندگی نمی‌کند، هدف تجارت نیز تنها کسب سود نیست. بنابراین کسب و کارها دارای اهداف اقتصادی و اجتماعی هستند. با این حال، باید این واقعیت را پذیرفت که سود اقتصادی می‌تواند یک قانون سرانگشتی خوب برای موفقیت یا شکست در شیوه های تجاری باشد. پس آن را نباید نادیده گرفت (کریم‌زاده و همکاران، ۱۴۰۳).

کالمونزر و همکاران (۲۰۱۹) بیان کرد که کسب و کارهای گردشگری روستایی می‌تواند با کاوش و تقویت هویت محلی، فرهنگ محلی، فعالیت‌های محلی، اثرات مثبتی برای اقتصاد، اجتماعی و محیط زیست منطقه ایجاد کند. حفظ جمعیت روستایی در منطقه؛ و به حداقل رساندن اثرات منفی زیست محیطی. یعنی بین کسب و کارهای گردشگری روستایی و رشد پایدار منطقه‌ای رابطه مثبت وجود دارد (Kallmuenzer et al, ۲۰۱۹). از سوی دیگر، موانع زیادی مانع رشد کسب و کارهای گردشگری در مناطق روستایی می‌شود و بر دامنه فعالیت کارآفرینی و نیز شانس موفقیت آن تأثیر می‌گذارد. موانع مربوط به مشکلات اقتصادی، اجتماعی،

یادگیری و بازار مانند نگرش منفی اجتماعی نسبت به کسب و کارها، کمبود سرمایه برای راه اندازی، فقدان مهارت، کمبود اطلاعات، مقاومت در برابر تغییر و عدم ارتقاء. علاوه بر این، فقدان الگوهای نقش مثبت کارآفرینی نیز ممکن است یکی از مهمترین موانع رشد کسب و کارهای روستایی در نظر گرفته شود (Harpa, ۲۰۲۲).

کسب و کارهای گردشگری نقش بسزایی در توسعه کشورهای کم درآمد و جوامع فقیر آنها دارند. زیرا به مهارت های نسبتاً کم و سرمایه گذاری کمی نیاز دارد. در نتیجه، اشتغال گردشگری از طریق تنوع، فرصت هایی را برای گروه های محروم از جمله زنان، جوانان و اقلیت های قومی فراهم می کند. یکی از پتانسیل های کسب و کارهای کوچک گردشگری، توانمندسازی اقتصادی فقرا در کشورهای فقیر می باشد (ارباب، ۱۳۹۹). کسب و کارهای کوچک گردشگری نقش مثبتی در توسعه اقتصادی کشورها به ویژه کشورهایی با پتانسیل ضعیف تکنولوژیکی و صنعتی ایفا می کنند. با توجه به اینکه مناطق با ظرفیت اقتصادی اندک (مانند مناطق اقتصادی) در دهه اخیر به عنوان مقاصد تفریحی و گذران اوقات فراغت، ارزش اقتصادیشان افزایش چشمگیری داشته است. توسعه فعالیت های گردشگری ابزار مهمی برای رشد اقتصادی در اکثر مناطق روستایی می باشد. در اصل، فرصت های بیشتری را برای اقتصاد محلی برای ارتباط با سایر صنایع فراهم آورده است. براین اساس، گردشگری به عنوان یک منبع اشتغال تلقی می گردد. که مزایای اقتصادی مهمی برای جوامع میزبان و همچنین بهبود سایر صنایع دارد (Kubickova et al, ۲۰۱۷). یکی از نظریاتی که در رابطه با کسب و کار است نظریه اجتماعی است. سرمایه گذاری اجتماعی بر مفاهیم اجتماعی تمرکز دارد. تجارت اجتماعی با نگرش های حرفه ای نسبت به توسعه جوامع و پذیرش راه حل های نوآورانه برای نشان دادن مشکلات اجتماعی همراه است. کسب و کار اجتماعی اغلب به عنوان فعالیت کارآفرینانه آمیخته با اهداف اجتماعی تعریف می شود که امروزه به یک عامل اقتصادی مهم در سطح جهانی مبدل گشته است (حشمتی، ۱۳۹۶).

یکی از مهمترین محورهای توسعه پایدار، توسعه پایدار روستایی است. برای بررسی توسعه پایدار روستایی، اساسی ترین معیار اندازه گیری، شاخص های موجود در این زمینه است که به طور کلی وضعیت جامعه مورد نظر را نشان می دهند. در حقیقت، شاخص ها اطلاعات مفیدی هستند که بیانگر وضعیت پایدار و یا ناپایدار نظام سکونتگاه های روستایی اند و پایداری نواحی روستایی را در جهت آینده نگری کامل بیان می کنند (صادقی چم چگنی و همکاران، ۱۳۹۵). در تقسیم بندی توسعه از نظر پایداری دو مفهوم توسعه پایدار و ناپایدار مطرح است که در برخورد اولیه با این مفهوم، توسعه پایدار آن نوع از توسعه است که بهره برداری از منابع قابل تجدید را مدنظر داشته باشد. توسعه ناپایدار نیز هنگامی بروز خواهد کرد که بهره برداری از منابع غیرقابل تجدید در اولویت باشد که نهایتاً منجر به تخلیه منابع شده و جایگزینی برای آن اندیشیده نشود (شایان و همکاران، ۱۳۹۷). اکثر محققین سه هدف برای پایداری شامل مسئولیت پذیری محیطی، انسجام اجتماعی و بازدهی اقتصادی در نظر می گیرند که به طور پیچیده ای با یکدیگر در ارتباط هستند و از یکدیگر تأثیر می پذیرند (شایان و همکاران، ۱۴۰۰). کریستینا، در غنی سازی مفهوم توسعه پایدار، یک مفهوم جدید، به نام توسعه ی مطمئن و منطقی را مطرح می کند که شامل دو بعد ایمنی و عقلانیت است (سلیمانی، ۱۳۹۴).

کاویانی و همکاران (۱۳۹۷) در مطالعه‌ای به ارزیابی نقش و تأثیر توسعه فضای کسب و کار کارآفرینی گردشگری در جهت دستیابی به توسعه پایدار روستایی در شهرستان گرگان پرداختند. نتایج نشان داد که متغیر مستقل (توسعه فضای کسب و کار گردشگری) از قدرت تبیین بالایی برخوردار بوده و به خوبی قادر است میزان تغییرات و واریانس متغیر وابسته (توسعه پایدار روستایی) را توضیح دهد. علی توکلی و کریمی (۱۳۹۸) در مطالعه‌ای به بررسی نقش کسب و کارهای کوچک در توانمندسازی زنان روستایی پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که کسب و کارهای کوچک می‌توانند از طریق ایجاد سرمایه اجتماعی، افزایش آگاهی و ظرفیت سازی نقش موثری در توانمندسازی زنان روستایی ایفا نمایند. همچنین در پایان پژوهش هم پیشنهادهایی در این زمینه ارائه شده است. طیبی و همکاران (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای به طراحی و تبیین الگوی کسب و کارهای گردشگری با رویکرد توسعه پایدار پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که فضای کسب و کار؛ اقتضانات بازار اختصاصی؛ ویژگی های واحد کسب و کار؛ شناخت مشتری؛ ارزش پیشنهادی به مشتری؛ و موفقیت کسب و کار گردشگری با رویکرد توسعه پایدار به عنوان عوامل کلیدی اثر گذار بر مدل کسب و کار معرفی شدند. نجفی و همکاران (۱۴۰۲) در مطالعه‌ای به بررسی نقش گردشگری در رونق کسب و کارهای کوچک و توسعه اقتصادی نواحی روستایی (مورد: روستاهای شهرستان بابلسر) پرداختند. مولفه های بررسی شده تا حد قابل قبول و معناداری به متغیرهایی مرتبط هستند که بررسی شدند. در ضمن ضریب تعیین بدست آمده حاکی از آن است که توسعه یافتگی حدود ۷۲ درصد به متغیرهای بررسی شده وابسته است.

۲. مواد و روش‌ها

این پژوهش از نظر هدف، کاربردی از نظر روش، به صورت توصیفی-تحلیلی انجام شده است. جامعه آماری تحقیق خانوارهای روستاهای شهرستان پلدختر است که بر طبق سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ تعداد ۷۳۵۸ خانوار برآورد شده است. نیز، تعداد نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۳۶۵ خانوار انتخاب گردید. ابزار گردآوری اطلاعات و داده‌های تحقیق علاوه بر اسناد کتابخانه‌ای، پرسشنامه محقق ساخته (با دو بخش مربوط به کسب و کارهای گردشگری و بخش دیگر مربوط به توسعه پایدار روستایی) است که روایی آن از نظر صوری و محتوایی توسط اساتید و متخصصان مورد تایید قرار گرفت. پایایی آن نیز به وسیله آلفای کرونباخ به مقدار ۰/۸۳ محاسبه شده است که نشان دهنده پایایی مناسب می‌باشد. به منظور تجزیه و تحلیل یافته‌های از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چند متغیره و ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

۳. نتایج

یافته‌های تحقیق در دو بخش توصیفی و استنباطی ارائه شده است. نتایج یافته‌های توصیفی نشان داد که ۵۹ درصد از پاسخگویان مرد و ۴۱ درصد نیز زنان تشکیل داده‌اند. از نظر وضعیت تاهل ۶۴ درصد مربوط به متاهل‌ها و ۳۶ درصد نیز به مجردها اختصاص یافته است. از نظر میزان تحصیلات بیشترین درصد فراوانی با ۳۳ درصد مربوط به گروه تحصیلی دیپلم و کمترین درصد فراوانی با ۱۱ درصد به گروه تحصیلی ابتدایی اختصاص دارد. از نظر سنی بیشترین درصد فراوانی با ۳۳ درصد به گروه سنی ۳۱ تا ۴۰ سال و کمترین درصد فراوانی به گروه سنی بالاتر از ۶۰ سال با ۹ درصد از فراوانی تعلق دارد.

بررسی وضعیت کسب و کارهای گردشگری روستایی

به منظور بررسی وضعیت کسب و کارهای گردشگری در روستاهای شهرستان پلدختر از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. نتایج آزمون نشان داد که سطح معناداری به دست آمده از سطح ۰/۰۵ کوچک تر است بنابراین نتایج آزمون به جامعه آماری قابل تعمیم است. نتایج نشان داد که از میان ۹ گویه مورد بررسی میانگین ۸ گویه بزرگ تر از میانگین مطلوب و تنها میانگین ۱ گویه کوچک تر از میانگین مطلوب (۳) است. گویه ایجاد بنگاه‌های فروش و بازاریابی محصولات کشاورزی با میانگین ۳/۲۱۲ بیشترین میانگین را دارد و با توجه به سطح معناداری به دست و حد بالا و حد پایین که هر دو مثبت هستند می‌توان گفت که در وضعیت مطلوب قرار دارد. همچنین گویه ایجاد کارگاه‌های فرآوری محصولات کشاورزی با میانگین ۲/۸۸۹ کمترین میانگین را به خود اختصاص داده است و با توجه به سطح معناداری به دست آمده و حد بالا و حد پایین که هر دو منفی هستند در وضعیت نامطلوب قرار دارد. در مجموع وضعیت کسب و کارهای گردشگری در روستاهای شهرستان پلدختر با میانگین ۳/۱۰۶ مطلوب ارزیابی شده است (جدول ۱).

جدول ۱. بررسی وضعیت کسب و کارهای گردشگری در روستاهای شهرستان پلدختر

مطلوبیت عدد مورد آزمون = ۳					
گویه	مقدار t	میانگین عددی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد
					حد بالا حد پایین
ایجاد بازارهای محلی فروش محصولات کشاورزی	۹/۵۵۶	۳/۱۱۳	۰/۰۰۰	۰/۱۱۳	۰/۲۲۶ ۰/۰۶۷
ایجاد بنگاه‌های فروش و بازاریابی محصولات کشاورزی	۱۰/۳۳۴	۳/۲۱۲	۰/۰۰۱	۰/۲۱۲	۰/۳۳۲ ۰/۱۴۳
ایجاد قهوه‌خانه‌ها و سفره‌خانه‌های سنتی	۱۱/۲۱۲	۳/۱۶۵	۰/۰۰۰	۰/۱۶۵	۰/۲۷۶ ۰/۰۹۸
ایجاد مکانهایی برای اقامت گردشگران	۹/۷۷۸	۳/۱۰۹	۰/۰۰۰	۰/۱۰۹	۰/۱۸۷ ۰/۰۵۴
ایجاد کارگاه‌های فرآوری محصولات کشاورزی	-۴/۴۴۵	۲/۸۸۹	۰/۰۰۰	-۰/۱۱۱	-۰/۰۳۴ -۰/۱۸۹
ایجاد مراکز فروش ماشین و خدمات وابسته به آن	۹/۳۶۵	۳/۰۹۹	۰/۰۰۰	۰/۰۹۹	۰/۱۷۷ ۰/۰۳۶
افزایش واحدهای تجاری	۹/۶۵۶	۳/۱۰۶	۰/۰۰۳	۰/۱۰۶	۰/۲۰۱ ۰/۰۴۷
افزایش تعداد کافه و سوپرمارکت	۹/۸۵۶	۳/۱۱۷	۰/۰۰۰	۰/۱۱۷	۰/۲۲۷ ۰/۰۶۷
افزایش خدمات حمل و نقل	۱۰/۱۱۹	۳/۱۴۳	۰/۰۰۰	۰/۱۴۳	۰/۲۶۵ ۰/۰۷۶
مجموع (کسب و کارهای گردشگری)	۹/۶۸۹	۳/۱۰۶	۰/۰۰۰	۰/۱۰۶	۰/۱۸۰ ۰/۰۴۵

بررسی اثرات کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی

به منظور بررسی اثرات کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. برای این منظور کسب و کارهای گردشگری به عنوان متغیر مستقل و توسعه پایدار روستایی به عنوان متغیر وابسته انتخاب شده است. همان‌طور که قابل مشاهده است مقدار ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۶۸۱ است که مقدار همبستگی بین متغیر مستقل و متغیر

وابسته را نشان می‌دهد. ضریب تعیین نیز برابر با ۰/۶۶۳ است که بیان کننده تبیین واریانس و تغییرات متغیر وابسته بوسیله متغیر مستقل است. یکی از نقص‌های ضریب تعیین این است که میزان موفقیت مدل را بیش از اندازه واقعی نشان می‌دهد و متغیرهای مستقل و حجم نمونه را خیلی کم در نظر می‌گیرد و تعداد درجات آزادی را حساب نمی‌کند. به همین خاطر از ضریب تعیین تعدیل شده استفاده شده است. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده همان‌طور که مشاهده می‌گردد برابر ۰/۶۲۱ است که بیان کننده این است که متغیرهای مستقل ۶۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند و مابقی تغییرات که برابر با ۳۸ درصد است و به مجذور خطا معروف است متأثر از متغیرهای خارج از مدل است (جدول ۲).

جدول ۲. تحلیل واریانس اثرات کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی

خطای معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضرب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۵۷	۰/۶۲۱	۰/۶۶۳	۰/۶۸۱

همان‌طور که مشاهده می‌گردد مجموع تغییرات متغیر وابسته به دو صورت رگرسیون و باقیمانده نشان داده شده است که هرچه میزان باقیمانده کوچکتر باشد بدین معنی است که مدل از قدرت تبیین بالایی در توضیح تغییرات متغیر وابسته برخوردار است و هرچه میزان باقیمانده بزرگتر باشد بدین معنی است که مدل از قدرت تبیین اندکی در توضیح تغییرات متغیر وابسته برخوردار است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود مقدار مجذورات رگرسیون از مقدار باقیمانده بسیار بالاتر است که با توجه به مقدار زیاد F که در سطح خطای ۰/۰۱ معنادار است می‌توان چنین بیان نمود که مدل از قدرت تبیین بالایی در توضیح متغیرهای وابسته برخوردار است (جدول ۳).

جدول ۳. تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی اثرات کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی

مولفه	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	TFمار	سطح معنادار
اثر رگرسیون	۱۲/۳۴۳	۱	۷/۱۱۲	۱۵۴/۱۹۹	۰/۰۰۰
باقیمانده	۴/۵۵۶	۳۶۳	۰/۰۰۰		
جمع	۱۰/۹۰۹	۳۶۴			

نتایج به دست آمده نشان داد که سطح معناداری به دست آمده کمتر از سطح ۰/۰۱ است که این نشان دهنده این است که می‌توان نتایج را به کل جامعه آماری تعمیم داد. مقدار بتای بدست آمده نشان دهنده میزان تاثیر گذاری متغیر مستقل بر متغیر وابسته است که هرچه مقدار بیشتر باشد نشان دهنده تاثیر گذاری بیشتر آن متغیر بر متغیر وابسته است. بنابراین با این توصیف نتایج نشان داد که کسب و کارهای گردشگری با مقدار ضریب بتای ۰/۳۸۷ بر توسعه پایدار روستایی تاثیر گذار است (جدول ۴).

جدول ۴. ضریب رگرسیون اثرات کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی

متغیرها	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد		T	سطح معناداری
		B	خطای		
	BETA				

			استاندارد		
۰/۰۶۹	۴/۲۲۲	۰/۲۴۳	۰/۰۷۷	-	مقدار ثابت
۰/۰۰۰	۸/۸۸۹	۰/۳۲۷	۰/۰۱۳	۰/۳۸۷	کسب و کارهای گردشگری

۴. بحث و نتیجه گیری

گردشگر به عنوان یکی از مهم ترین صنایع جهان امروزه مورد توجه بسیار زیادی در همه کشورهای جهان و به خصوص مناطق روستایی قرار گرفته است. در کشور ایران هم با توجه به این که در سال های اخیر مناطق روستایی با خشککلات زیادی در زمینه کشاورزی و خشکسالی های بسیار زیادی که باعث خسارت های فراوانی به کشاورزی و خالی از سکنه شدن روستاها شده است. به همین خاطر استفاده از ظرفیت های گردشگری و کسب و کارهای وابسته به آن علاوه بر آن که باعث ایجاد اشتغال در روستاها می شود و بیکاری را کاهش می دهد مانع از مهاجرت های روستاییان به شهرها شده که در نهایت منجر به توسعه پایدار روستاها می گردد. بر همین اساس این پژوهش با هدف بررسی نقش کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی در شهرستان پلدختر انجام شده است .

نتایج یافته های پژوهش نشان داد که کسب و کارهای گردشگری در روستاهای شهرستان پلدختر در وضعیت مطلوبی قرار دارند چنان که گردشگری باعث افزایش خدمات حمل و نقل، افزایش تعداد کافه و سوپرمارکت، افزایش واحدهای تجاری، ایجاد مراکز فروش ماشین و خدمات وابسته به آن، ایجاد مکانهایی برای اقامت گردشگران، ایجاد قهوه خانه ها و سفره خانه های سنتی، ایجاد بنگاه های فروش و بازاریابی محصولات کشاورزی و ایجاد بازارهای محلی فروش محصولات کشاورزی در روستاها گردیده است. نتایج به دست آمده بیانگر این است که رونق گردشگری سبب افزایش کسب و کارهای مختلف در این مناطق شده است و موجب اشتغال پایدار در روستاهای مورد مطالعه گردیده است. نتایج به دست آمده نشان داد که کسب و کارهای گردشگری بر توسعه پایدار روستایی اثرگذار است که این اثرات در تمامی شاخص های توسعه پایدار همچون اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی بسیار به چشم می آید.

نتایج کلی پژوهش بیانگر این است که گردشگری و کسب و کارهای وابسته به آن می تواند رونق از دست رفته روستاها در سال های اخیر که بر اثر خشکسالی های زیاد و همچنین قطعه قطعه شدن زمین های کشاورزی و رها کردن کشاورزی روستاییان را ناچار به مهاجرت به شهرها نموده است به رونق برساند و اشتغال پایدار را در روستاها بوجود آورد که در نتیجه باعث شکوفایی اقتصاد روستاها شده و در نتیجه رفاه اجتماعی را در روستاها در پی داشته باشد. بنابراین کسب و کارهای گردشگری به عنوان اهرمی مهم و مناسب در توسعه پایدار روستاها می بایستی مورد توجه بیشتر مسولان و برنامه ریزان قرار بگیرد.

- # ارباب، کلثوم، ۱۳۹۹، نقش کسب و کارهای خانگی در توانمندسازی و تاب آوری زنان روستایی مطالعه موردی دهستان قلعه شهرستان منوجان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی، دانشکده علوم زمین، گروه جغرافیا، رشته برنامه ریزی روستایی، تهران.
- # بازوند، سجاد؛ فرهادی نژاد؛ طاهر؛ ویسکرمی، ایرج و اکبری، سعید، ۱۴۰۳، بررسی اثرات مدیریت منابع آبی در بهبود معیشت پایدار روستایی مطالعه موردی روستاهای شهرستان پلدختر، مجله پژوهش های جغرافیای اقتصادی، دوره ۵، شماره ۱۵، صص ۲۰-۳۲.
- # حشمتی، امیرعلی، ۱۳۹۶، تاثیر گرایش کارآفرینانه و بازارگرایی بر عملکرد نوآوری کسب و کارهای گردشگری روستایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی، رشته کارآفرینی، گرایش خدمات کشاورزی، تهران.
- # ربیعی مندجین؛ محمدرضا؛ غلامی، علی؛ علیزاده، محمد و محمدرزاده لاریجانی، فاطمه، ۱۴۰۱، شناسایی و طراحی الگوی اکوسیستم کارآفرینی گردشگری روستایی، مجله مطالعات مدیریت گردشگری، سال ۱۷، شماره ۵۷، صص ۲۶۵-۳۰۲.
- # سلیمانی، معصومه؛ بوذرجمهری، خدیجه؛ جوان، جعفر و عنابستانی، علی اکبر، ۱۳۹۴، تبیین عوامل موثر بر ناپایداری سکونتگاه های روستایی در ایران، مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، سال ۴، شماره ۳، پیاپی ۱۱، صص ۳۸-۲۱.
- # شایان، محسن؛ قنبری، سیروس و بذرافشان، جواد، ۱۳۹۷، سطح بندی و تحلیل وضعیت پایداری درسکونتگاه های روستایی مورد شناسی: شهرستان زرین دشت، مجله جغرافیا و آمایش شهری - منطقه ای، پیاپی ۲۶، صص ۱۷۹-۱۹۶.
- # شایان، محسن؛ قنبری، سیروس و بذرافشان، جواد، ۱۴۰۰، شناسایی مهم ترین عوامل پایداری و ناپایداری روستاهای شهرستان زرین دشت، مجله کاوش های جغرافیایی مناطق بیابانی، سال ۹، شماره ۱، صص ۲۱۹-۲۴۰.
- # صادقی چم چنگی، سلیمان؛ تقدیسی، احمد و صیدایی، سید اسکندر، ۱۳۹۵، تاثیر تنوع اقتصادی بر پایداری نواحی روستایی: مطالعه موردی نواحی روستایی شهرستان شهرکرد، مجله پژوهش و برنامه ریزی روستایی، سال ۵، شماره ۳، پیاپی ۱۵، صص ۳۷-۲۵.
- # صفری علی اکبری، مسعود، احمدوند، معصومه و کواروند، حسین، ۱۴۰۲، تبیین نقش توسعه کارآفرینی گردشگری در تحقق ابعاد اقتصاد مقاومتی (مطالعه موردی: روستاهای دهستان گلین، شهرستان گیلانغرب)، مجله پژوهش های بازاریابی گردشگری و میهمان نوازی، دوره ۱، شماره ۱، صص ۲۷۱-۲۸۷.
- # طیبی، علی؛ پرهیزگار، محمدمهدی؛ امینی، محمدتقی و شیرمحمدی، یزدان، ۱۴۰۰، طراحی و تبیین الگوی کسب و کارهای گردشگری با رویکرد توسعه پایدار، دوره ۱۰، شماره ۳۶، صص ۲۱۹-۲۲۴.
- # علی توکلی، فاطمه و کریمی، سعید، ۱۳۹۸، بررسی نقش کسب و کارهای کوچک در توانمندسازی زنان روستایی، مجله مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، سال ششم شماره ۲ (پیاپی ۲۲، تابستان ۱۳۹۸)، صص ۷۱-۸۵.
- # کاویانی، ابوطالب؛ رحمانی، بیژن؛ رضویان، محمدتقی و علیپور نخی، عباس، ۱۳۹۷، ارزیابی نقش و تأثیر توسعه فضای کسب و کار کارآفرینی گردشگری در جهت دستیابی به توسعه پایدار روستایی (نمونه موردی: دهستان استرآباد جنوبی در شهرستان گرگان)، مجله نگرش های نو در جغرافیای انسانی، سال ۱۰، شماره ۲، صص ۲۵۳-۲۷۱.
- # کریمزاده، حسین و ولائی، محمد، ۱۴۰۰، تحلیل نقش توسعه گردشگری در رونق کسب و کارهای خرد روستایی مطالعه موردی: دهستان باروق، شهرستان میاندوآب، مجله گردشگری و توسعه، سال ۱۰، شماره ۳، صص ۱۴۷-۱۶۶.

- # کریم زاده، حسین؛ سجاسی قیداری، حمداله؛ بیزاری، کارمن و نقی زاده، رباب، ۱۴۰۳، واکاوی کیفی- کمی ارتباط مزیت‌های منطقه‌ای موثر در کارآفرینی گردشگری روستایی با عوامل موثر در کارآفرینی گردشگری روستایی، مجله مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، دوره ۱۵، شماره ۵۶، صص ۱-۲۷.
- # کریمی، فرزاد واحمدوند، مصطفی، ۱۳۹۳، وضعیت سنجی و اولویت بندی شاخص های توسعه پایدار در مناطق روستایی: مطالعه موردی بخش مرکزی شهرستان بويراحمد، مجله پژوهش های روستایی، دوره ۵، شماره ۳، صص ۶۹۰-۶۶۳.
- # موسوی، عطیه؛ عبدالله زاده، غلامحسین و شریف زاده، محمدشريف، ۱۴۰۰، بررسی عوامل مؤثر بر تاب آوری کسب و کارهای گلخانه- ای در استان گلستان، مجله راهبردهای کارآفرینی در کشاورزی، سال ۸، شماره ۱۵، صص ۱-۱۱.
- # نجفی، کبری؛ فراهانی، حسین؛ محمدی یگانه، بهروز و نجفی کانی، علی اکبر، ۱۴۰۲، شناسایی و اولویت بندی مسیرهای عمده کسب و کارهای گردشگری مناطق روستایی شهرستان جیرفت با استفاده از عملگرهای فازی، مجله مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، سال ۲، شماره ۳ (پیاپی ۵)، صص ۱-۲۰.
- # نظری، حمید و صیدائی، سیداسکندر، ۱۳۹۹، واکاوی مخاطرات اثرگذار بر توسعه کارآفرینی گردشگری پایدار شهرستان کوهرنگ با استفاده از تحلیل مقایسه کیفی مجموعه فازی، مجله مخاطرات محیطی، دوره ۷، شماره ۱، صص ۹۷-۱۱۱.
- # ورمزیاری، حجت و ایمانی، بابک، ۱۳۹۶، تحلیل تاب آوری کسب و کارهای روستایی در شهرستان ملکان، مجله توسعه کارآفرینی، دره ۱۰، شماره ۱، صص ۱۸۱-۲۰۰.

- ## Mirtaghian Rudsari, S. M., and Gharibi, N. ۲۰۱۹. Host-Guest Attitudes toward Socio-Cultural Carrying Capacity of Urban Tourism in Chalus, Mazandaran, Journal of Tourism & Hospitality Research Islamic Azad University, Garmsar Branch, Vol. ۶, No ۲, pp. ۳۱-۴۷.
- ## Dal Bello, U., Marques, C. S., Sacramento, O., & Galvão, A. R. ۲۰۲۲. Entrepreneurial ecosystems and local economy sustainability: institutional actors' views on neo-rural entrepreneurship in low-density Portuguese territories. Management of Environmental Quality: An International Journal, ۳۳(۱), ۴۴-۶۳.
- ## Harpa, E. ۲۰۲۲. Macroeconomic analysis of the competitive factors which influence innovation in rural entrepreneurship. Procedia Engineering, ۱۸۱, ۹۶۵-۹۶۸. <https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.02.494>.
- ## Kallmuenzer, A., Kraus, S., Peters, M., Steiner, J., & Cheng, C. (۲۰۱۹). Entrepreneurship in tourism firms: A mixed-methods analysis of performance driver configurations. Tourism Management, ۷۴, ۳۱۹-۳۳۰.
- ## Kubickova, M., R. Croes, and Rivera, M. ۲۰۱۷. Human agency shaping tourism competitiveness and quality of life in developing economies. Tourism Management Perspectives, Vol. ۲۲, pp. ۱۲۰-۱۳۱.

کد: ۸۷۹۶۹-۰۳۲۴۰

ملی کارآفرینی و توسعه پایدار با تاکید بر مشارکت مردم

The ۲nd National Conference on Entrepreneurship and Sustainable Development with Emphasis on Public Participation

دانشگاه پیام نور سیستان و بلوچستان

Investigating the role of tourism businesses on sustainable rural development in Pol-e Dokhtar County

Sajjad Bazvand^{۱*}, Mohammadkarim Raesi^۲, Reza Pirouz^۳, Nader Azadbakht^۴, Saeed Akbari^۵,
Hamed Nazari^۶

^۱ Member of the academic staff of the Social Economic Research Department, Lorestan Province Agriculture and Natural Resources Research and Education Center, Agricultural Research, Education and Promotion Organization, Lorestan, Iran.

^۲ Faculty member of Payame Noor University, Geography and Rural Planning, Nikshahr, Sistan and Baluchestan, Iran

^۳ Seed Breeding and Seedling Production Research Department, Agricultural Education and Natural Resources Research Center, Lorestan, Iran.

^۴ Agricultural Education and Natural Resources Research Center, Lorestan, Iran.

^۵ Seed Breeding and Seedling Production Research Department, Agricultural Education and Natural Resources Research Center, Lorestan, Iran.

^۶ Agricultural Education and Natural Resources Research Center, Lorestan, Iran.

Abstract

This research is descriptive-analytical in terms of purpose, applied in terms of method. The statistical population of the research is the households in the villages of Pol Dokhtar County, which is estimated to be ۲۳۵۸ households according to the general population and housing census of ۲۰۱۶. Also, the number of statistical samples was selected using the Cochran formula as ۳۶۵ households. The research data and information collection tool, in addition to library documents, is a researcher-made questionnaire (with two sections related to tourism businesses and the other section related to sustainable rural development), whose validity in terms of form and content was approved by professors and experts. Its reliability has also been calculated by Cronbach's alpha at ۰.۸۳, which indicates appropriate reliability. In order to analyze the findings, one-sample t-test, multivariate regression analysis, and Pearson correlation coefficient have been used. The results of the sample t-test showed that the status of tourism businesses in the villages of Pol Dokhtar County was assessed as favorable with an average of ۳.۱۰۶. The item

* e-mail for the corresponding author

کد: ۸۷۹۶۹-۰۳۲۴۰

"establishing agricultural product sales and marketing enterprises" had the highest average with an average of ۳,۲۱۲, and the item "establishing agricultural product processing workshops" had the lowest average with an average of ۲,۸۸۹. The results of the multivariate regression analysis showed that tourism businesses have an impact on sustainable rural development with a beta coefficient of ۰,۳۸۷.

Keywords: Business, tourism businesses, development, sustainable rural development, villages of Poldokhtar County.